

Sygn. akt III AUa 1483/17

## WYROK

**W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 24 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

|                 |   |
|-----------------|---|
| Przewodniczący: | SSA Maciej Piankowski                       |
| Sędziowie:      | SA Daria Stanek<br>SA Grażyna Czyżak (spr.) |
| Protokolant:    | sekr. sądowy Katarzyna Kręska               |

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2017 r. w Gdańsku

sprawy G. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 lutego 2015 r., sygn. akt VIII U 1612/14

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

SSA Grażyna Czyżak SSA Maciej Piankowski SSA Daria Stanek

Sygn. akt III AUa 1483/17

## UZASADNIENIE

Decyzją z 12 czerwca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. podjął wypłatę emerytury G. W. za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. wraz z należnymi odsetkami.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła ubezpieczona, podnosząc, że powinna otrzymać wypłatę za okres od 1 października 2011 r. do 31 października 2013 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Wskazał, iż mając na uwadze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 listopada 2012 r., K 2/12 (OTK ZU 2012 nr 10A, poz. 121) - podjęcie wypłaty emerytur przyznanych przed 1 stycznia 2011 r. i zawieszonych od 1 października 2011 r., zgodnie z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych następuje wyłącznie na bieżąco, tj.

od 22 listopada 2012 r., jeżeli skarga o wznowienie postępowania przed organem rentowym została wniesiona do 24 grudnia 2012 r., a po tej dacie, gdy przywrócono termin do złożenia skargi albo od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o podjęcie wypłaty zawieszzonego świadczenia, gdy zgłoszenie to nastąpiło po 24 grudnia 2012 r. i brak jest podstaw do przywrócenia terminu na zgłoszenie skargi o wznowienie postępowania. Ubezpieczona złożyła wniosek o wypłatę zawieszzonego świadczenia dopiero 20 listopada 2013 r., dlatego brak jest podstaw do wypłaty świadczenia za okres od 22 listopada 2012 r. do 31 października 2013 r.

Wyrokiem z 11 lutego 2015 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał organ rentowy do wypłaty emerytury ubezpieczonej za okres od 1 września 2012 r. do 31 października 2013 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczona uzyskała prawo do emerytury od 1 października 2008 r. Organ rentowy zawiesił wypłatę świadczenia z uwagi na to, że kontynuowała zatrudnienie. Decyzją z 10 sierpnia 2012 r. organ rentowy wznowił od 1 września 2012 r., tj. od miesiąca, w którym ubezpieczona ukończyła 60 lat, wypłatę emerytury ubezpieczonej. Następnie decyzją z 30 sierpnia 2012 r. wstrzymał wypłatę świadczenia od 1 września 2012 r. W uzasadnieniu decyzji wyjaśniono, że wypłata emerytury podlegała zawieszeniu, ponieważ ubezpieczona kontynuowała zatrudnienie. W dniu 20 listopada 2013 r. ubezpieczona złożyła wniosek o wypłatę zawieszzonego świadczenia emerytalnego. Decyzją z 29 listopada 2013 r. organ rentowy wznowił wypłatę emerytury od 1 listopada 2013 r. Pismem z 18 grudnia 2013 r. ubezpieczona, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 2/12, zwróciła się o wypłatę emerytury. Podniosła, iż przepis, na podstawie którego doszło do zawieszenia jej świadczenia, został uznany tym wyrokiem za niezgodny z Konstytucją RP. W dniu 9 stycznia 2014 r. organ rentowy wydał ostateczną decyzję odmowną. W dniu 13 lutego 2014 r. ubezpieczona wniosła o wypłatę emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 31 października 2013 r. Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z 12 czerwca 2014 r. organ rentowy podjął wypłatę emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. wraz z należnymi odsetkami.

Sąd Okręgowy wskazał, iż spornym w niniejszej sprawie pozostawało ustalenie, czy zasadne było wypłacenie emerytury ubezpieczonej za okres od 22 listopada 2012 r. do 31 października 2013 r. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku K 2/12 stwierdził, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

Na tej podstawie Sąd Okręgowy przyjął, że art. 103a ustawy o emeryturach i rentach miał zastosowanie do ubezpieczonej, która nabyła prawo do emerytury od 1 października 2008 r. i był podstawą zawieszenia wypłaty emerytury ubezpieczonej - decyzją z 30 sierpnia 2012 r. wstrzymującą wypłatę świadczenia od 1 września 2012 r. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego. Artykuł 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewidywał zastosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 2/12 w dzienniku ustaw (czyli z dniem 22 listopada 2012 r.). Obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostanie nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Sąd Okręgowy przyjął, że rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 2/12 dotyczy sytuacji, w jakiej znalazła się ubezpieczona. Nabyła ona bowiem prawo do emerytury od 1 października 2008 r., pozostając w zatrudnieniu, gdyż nie istniał jeszcze wymóg rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, przy czym wypłata świadczenia została zawieszona. Po ukończeniu przez ubezpieczoną 60 lat pozwany wznowił wypłatę

emerytury. Następnie, z mocy przepisu art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r., do ubezpieczonej miał zastosowanie przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach, na mocy którego organ rentowy zawiesił wypłatę świadczenia w związku z nierozwiązaniem stosunku pracy - decyzją z 30 sierpnia 2012 r. wstrzymującą wypłatę świadczenia od 1 września 2012 r.

Mając na uwadze treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 2/12, Sąd Okręgowy uznał, że z dniem jego ogłoszenia w dzienniku ustaw przepisy, na podstawie których wypłata emerytury została zawieszona, przestały obowiązywać, a zatem z tym dniem wypłata świadczenia powinna być realizowana. Oznacza to, że organ rentowy jest zobowiązany do wypłaty emerytury ubezpieczonej również w okresie 22 listopada 2012 r. do 31 października 2013 r.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zaskarżając go w całości.

Wyrokiem z 15 października 2015 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do wypłaty należnej ubezpieczonej emerytury za okres od 22 listopada 2012 r. do 31 października 2013 r., w pozostałym zaś zakresie apelację oddalił.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny stwierdził, że przedmiotem sporu na etapie postępowania apelacyjnego pozostawało, czy organ rentowy powinien wznowić ubezpieczonej wypłatę świadczenia emerytalnego za okres od 22 listopada 2012 r. ze względu na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 2/12.

Sąd drugiej instancji uznał, że organ rentowy nieprawidłowo interpretuje zastosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. w kontekście wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 2/12. Zgodnie z prawidłowymi ustaleniami Sądu pierwszej instancji, ubezpieczonej przyznano prawo do emerytury decyzją z 1 października 2008 r. Fakt, że wypłata emerytury, a więc realizacja nabytego prawa, podlegała zawieszeniu w związku z kontynuowaniem przez nią zatrudnienia ma znaczenie prawne, w tym sensie, że wskazane wyżej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego znajduje zastosowania w niniejszej sprawie. W chwili nabycia przez ubezpieczoną prawa do emerytury, nie obowiązywał art. 103a ustawy o emeryturach i rentach, stanowiący że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Jak już wyżej wspomniano, przepis ten wszedł w życie 1 stycznia 2011 r., a w związku z tym od tej daty nie było możliwe pobieranie emerytury, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. Przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach objął wszystkich emerytów, a więc nie tylko tych, którzy prawo do emerytury uzyskali od momentu jego wejścia w życie, ale również tych, którzy przeszli na emeryturę wcześniej. Przy czym ci emeryci, którzy nabyli prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., na podstawie art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. mogli ją pobierać bez rozwiązania umowy o pracę jeszcze przez 9 miesięcy od daty wejścia w życie zmiany, czyli do dnia 30 września 2011 r. Tym samym skutki prawne, wynikające z wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 2/12 znajdują zastosowania do sytuacji ubezpieczonej, która prawo do świadczenia nabyła w październiku 2008 r.

Odnosząc się do zarzutów organu rentowego co do naruszenia art. 145a k.p.a., Sąd Apelacyjny wskazał, iż zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa od momentu wniesienia do sądu powszechnego odwołania od decyzji organu rentowego, o której stanowi art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych sprawa staje się sprawą cywilną i podlega rozpoznaniu według zasad właściwych dla tej kategorii spraw (art. 83 ust. 2 cytowanej ustawy w związku z art. 1 k.p.c.). Z uwagi na zasadę orzekania przez sąd w postępowaniu cywilnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o prawach lub obowiązkach stron na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego, wady decyzji wynikające z naruszeń przepisów postępowania przed organem rentowym, pozostają zasadniczo poza zakresem jego rozpoznania.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł organ rentowy, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego zmianę i orzeczenie co do istoty sprawy przez uznanie, że ubezpieczona nabyła prawo do wypłaty należnej emerytury za okres „od dnia listopada 2013 r.”. Skarga kasacyjna została oparta na przesłance naruszenia prawa materialnego, tj. art. 129

ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach w zw. z art. 145a k.p.a. przez przyjęcie, że ubezpieczona nabyła prawo do wypłaty należnej emerytury za okres od 22 listopada 2012 r. do 31 października 2013 r.

Wyrokiem z dnia 27 lipca 2017 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

### **Sąd Apelacyjny, po ponownym rozpoznaniu sprawy, zważył, co następuje:**

Apelacja organu rentowego okazała się zasadna, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Przedmiotem niniejszej sprawy była wypłata wnioskodawczyni G. W. emerytury w okresie od 1 października 2011 r. do 31 października 2013 r.

Ubezpieczona uzyskała prawo do emerytury w wieku obniżonym od 1 października 2008 r. Organ rentowy zawiesił wypłatę świadczenia z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia „bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego”. Z kolei decyzją z 10 sierpnia 2012 r. organ rentowy wznowił wypłatę świadczenia od 1 września 2012 r. (tj. od miesiąca ukończenia 60 roku życia), by następnie decyzją z 30 sierpnia 2012 r. wstrzymać wypłatę świadczenia od 1 września 2012 r., ze względu na kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia u tego samego pracodawcy.

Przypomnieć trzeba, że stosownie do treści art. 398<sup>20</sup> zd. 1 k.p.c., sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w sprawie przez Sąd Najwyższy. Oznacza to, iż Sąd drugiej instancji, rozpoznając ponownie sprawę, nie może interpretować ani przepisów prawa procesowego, ani przepisów prawa materialnego odmiennie niż to wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego. Związanie to nie obejmuje jednak wskazań co do dalszego postępowania, a w związku z tym Sąd w toku ponownego rozpoznania sprawy kieruje się ogólnymi regułami postępowania apelacyjnego (tak np. wyroki SN: z dnia 13 stycznia 2010 r., II CSK 374/09, LEX nr 677771; z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 668/08, LEX nr 510961; z dnia 25 listopada 2008 r., II CSK 335/08, LEX nr 484701).

Powtórzyć zatem należy za Sądem Najwyższym, że zarówno w dacie nabycia przez ubezpieczoną prawa do emerytury w wieku obniżonym (1 października 2008 r.) jak i w dacie nabycia przez nią prawa do emerytury w wieku powszechnym (1 września 2012 r.) w systemie prawnym obowiązywała norma, zgodnie z którą prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Do 8 stycznia 2009 r. norma ta wynikała z art. 103 ust. 2a, zaś od 1 stycznia 2011 r. norma ta wynika z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach.

Powołany przez Sądy obu instancji wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 2/12 nie usunął z systemu prawnego ani art. 103 ust. 2a, ani art. 103a ustawy o emeryturach i rentach, a jedynie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. Ten ostatni przepis stanowił podstawę prawną dla zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach w stosunku do tych osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., kiedy to w systemie prawnym nie obowiązywało unormowanie uniemożliwiające łączne pobieranie wynagrodzenia za pracę (u dotychczasowego pracodawcy, w ramach dotychczasowego stosunku pracy) oraz świadczenia z ubezpieczenia emerytalnego. Artykuł 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. nie stanowił podstawy prawnej zawieszenia wypłaty świadczenia ubezpieczonej. W tej sytuacji ubezpieczona nie jest objęta zakresem zastosowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 2/12. Jak się przyjmuje w orzecznictwie i piśmiennictwie, przywołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie wywiera żadnych skutków prawnych co do pozostawania art. 103a w obrocie prawnym i stosowania tego przepisu w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury zarówno od dnia jego wejścia w życie (1 stycznia 2011 r.), jak i przed dniem 8 stycznia 2009 r., tj. wtedy, gdy prawo ubezpieczeń społecznych (art. 103 ust. 2a) przewidywało rozwiązanie stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2013 r., I UK 122/13, LEX nr 1402594 oraz wyroki Sądów Apelacyjnych: w Białymstoku z 16 października 2013 r., III AUa 436/13, LEX

nr 1378621; w Szczecinie z 24 kwietnia 2013 r., III AUa 974/12, LEX nr 1316284 i w Łodzi z 27 marca 2013 r. III AUa 212/13, LEX nr 1314786; K. Antonów, Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz, Warszawa 2014, s. 524).

W tych okolicznościach zasadny jest zarzut naruszenia art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, zgodnie z którym „świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu”. Skoro generalną zasadą prawa emerytalno-rentowego jest, że świadczenia wypłaca się na wniosek zainteresowanego, to świadczenie nie może zostać wypłacone za okres wsteczny, poprzedzający złożenie stosownego wniosku, tym bardziej, że nie doszło do uchylecia mocy obowiązującej przepisów, na podstawie których wstrzymano wypłatę świadczenia w niniejszej sprawie.

Reasumując, stwierdzić należało, iż skoro ubezpieczona wniosek o wznowienie wypłaty emerytury złożyła dopiero w dniu 20 listopada 2013 r., to Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 12 czerwca 2014 r. wznowił jej wypłatę świadczenia dopiero od dnia 1 listopada 2013 r.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek SSA Maciej Piankowski